

Tweede Kamer der Staten Generaal
Commissie Infrastructuur en Waterstaat en Commissie Landbouw,
Visserij, Voedselzekerheid en Natuur
p/a cie.iw@tweedekamer.nl en cie.lvn@tweedekamer.nl

IBAN NL 58 INGB 0666 0285 24
BIC INGBNL2A

KvK nr. 40516730

KIX

Datum 5 februari 2026
Behandeld door Jorien A. Bakker
Telefoonnummer 06 57256276
E-mailadres j.bakker@natuurmonumenten.nl
Ons kenmerk NM
Uw kenmerk
Natuurgebied Waddenzee
Onderwerp Kansen voor een duurzame toekomst voor de Waddenzee

Geachte leden van de vaste commissie voor Infrastructuur en Waterstaat, leden van de vaste commissie voor Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur,

De Waddenzee is het grootste en meest betekenisvolle natuurgebied van Nederland en draagt met recht de status van UNESCO-werelderfgoed. Het gebied is onmisbaar voor het voortbestaan van talloze plant- en diersoorten, zowel binnen als ver buiten de grenzen van de Waddenzee. Tegelijkertijd staat de natuur er zorgwekkend slecht voor. Deskundigen, ecologen, boswachters en beheerders constateren een sterke afname van trek- en broedvogels, een fors teruggelopen visstand, steeds minder biobouwers en grootschalige zeegrasvelden zijn nagenoeg verdwenen. Het ecosysteem vertoont aantoonbare achteruitgang als gevolg van historische ingrepen, zoals de aanleg van de Afsluitdijk en zee- en stuifdijken, in combinatie met een hoge gebruiksintensiteit. Hierdoor neemt de ecologische draagkracht af en komen essentiële natuurwaarden steeds verder onder druk te staan. Wetenschappelijk onderzoek¹ toont aan dat de draagkracht van het ecosysteem is overschreden en dat beperking van economisch gebruik noodzakelijk is om het tij te keren. De besluiten die u in de komende regeerperiode neemt, zijn daarom in hoge mate bepalend voor de toekomst van de Waddenzee en daarmee van het gehele Waddengebied. Daarbij gaat het niet alleen om natuurbehoud, maar ook om het veiligstellen van de culturele, sociale en economische waarden die onlosmakelijk met dit unieke gebied zijn verbonden.

Herstel met een helder kompas

De Coalitie Wadden Natuurlijk (CWN)² roept u op om de gezondheid van de waddennatuur de komende termijn centraal te stellen in uw beleid en te zorgen voor herstelmaatregelen die de gezondheid en veerkracht van het ecosysteem versterken. Daarbij is het nú al nodig rekening te houden met- en een adaptatiestrategie te ontwikkelen voor- de effecten van klimaatverandering.

¹ Philippart, K., K. Bastmeijer, P. van Beukering, P. Hoekstra, H. van Londen, P. Bogaart, K. Brandenburg & F. Petersma (2025). Staat van de Waddenzee 2025. Waddenacademie rapport 2025-01, Leeuwarden

² De Coalitie Wadden Natuurlijk bestaat uit de Waddenvereniging, Vogelbescherming Nederland, Vereniging Natuurmonumenten, Landschap Noord-Holland, It Fryske Gea, Het Groninger Landschap, en Stichting WAD.

In het vanuit de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW) geformuleerde Ecologisch Streefbeeld Waddenzee 2050 staat hiervoor voldoende handelingsperspectief. De eerste stap die u hiervoor kunt zetten is een ambitieus Nationaal Natuurherstelplan met een duidelijk tijdspad, afdoende programmabudget en concrete stappen richting 2030, 2040 en 2050 die leiden tot zichtbaar en meetbaar ecologisch herstel van leefgebieden en soorten- zowel binnen als buiten de Natura2000-gebieden. Het verdient aanbeveling dat u bij uitwerking van de plannen voor de Waddenzee ook expliciete afstemming zoekt met Denemarken en Duitsland. De urgentie is hoog. Investeringsbeslissingen voor 2030 en daarna worden nu genomen. Langs deze weg vragen wij u dan ook om voortvarend uitvoering te geven aan de Europese Natuurherstelverordening. Het is goed te zien dat deze opgave ook expliciet staat vermeld in het Coalitieakkoord 2026-2030.

Duidelijke kaders die cumulatieve druk beperken

Met de ontwikkeling van het Beleidskader Natuur Waddenzee wordt beoogd om de optelsom (cumulatieve impact) van het gebruik op de natuur te verminderen en de balans tussen ecologie en economie te herstellen. De Coalitie Wadden Natuurlijk benadrukt dat dit Beleidskader meer moet zijn dan een concretisering van bestaand beleid: door wettelijke verankering van het Beleidskader in de Omgevingswet vormt het een helder juridisch en operationeel kader waarmee het gebruik van de Waddenzee in evenwicht wordt gebracht met de urgente noodzaak tot natuurherstel en -bescherming.

De CWN heeft herhaaldelijk aangegeven dat de huidige praktijk- met een legio aan afzonderlijke besluiten en vergunningen per jaar- leidt tot een situatie waarin de optelsom van individuele activiteiten de draagkracht van het ecosysteem overschrijdt. Het nieuwe rapport van Wageningen Marine Research³ bevestigt dit. Om dit tegen te gaan pleit de coalitie voor strikt beschermde gebieden in 30-50% van het wad. En voor de overige gebieden duidelijke grenswaarden en toetsingscriteria voor economisch gebruik (zoals visserij, veerdiensten, baggerwerken, recreatie en infrastructuur), gebaseerd op de beste beschikbare wetenschappelijke inzichten. Dergelijke criteria bieden juridische houdbaarheid en helpen de optelsom van impact te beheersen en omlaag te brengen, in lijn met de vele internationale verplichtingen en instandhoudingsdoelen die we als land nog hebben te behalen voor het gebied⁴.

Samenhangend beheer en robuuste natuur

De komende jaren wordt het nieuwe Natura 2000 Beheerplan Waddenzee ontwikkeld. Dit plan is een grote kans om het beheer van de Waddenzee te verbeteren en maatregelen te nemen om de natuur te herstellen. Voor het nieuwe Natura 2000-Beheerplan sturen we op een samenhangend pakket verbetermaatregelen die de robuustheid van het ecosysteem versterken, de Werelderfgoedstatus respecteren en een stevige basis leggen voor een toekomstbestendige Waddenzee. Belangrijk hierbij is dat het beheerplan optimaal aansluit bij de doelstellingen van de Natuurherstelverordening en van het nog te verschijnen Nationaal Natuurherstelplan.

Blijvende financiering voor natuurherstel

Structurele en voldoende financiering biedt continuïteit voor aanleg-, inrichtings-, beheer- en herstelmaatregelen. Met het onder druk staan van de PAGW-budgetten en het aflopen van het Waddenfonds na 2027 is het belangrijk dat er zicht komt op een alternatieve manier om herstelmaatregelen te bekostigen en werelderfgoedwaardig beheer door terreineigenaren mogelijk te maken. Een manier om dit te doen is het instellen van een Programma Waddenzee, in navolging van het Programma Noordzee en als opvolger van het Programma Naar een Rijke Waddenzee (PRW), en dit Programma een formele status te geven op grond van de Omgevingswet.

Wij rekenen erop dat deze punten richting geven aan een ambitieus beleid dat kansen benut voor een duurzame toekomst in tijden van (klimaat)onzekerheid. De ondertekenaars van deze brief bieden aan om

³ Piet, G. *et al.* (2025). Cumulatieve impact analyse Waddenzee: een cumulatieve impact analyse van de Nederlandse Waddenzee via de SCAIRM methodiek: hoofdrapport. (Wageningen Marine Research rapport; No. C079/25a).

⁴ Bastmeijer, K. *et al.* (2024). Reflectie met beleidsaanbevelingen naar aanleiding van het rapport 'De Europees- en internationaalrechtelijke status van de Waddenzee'. Waddenacademie Rapport 2024-01

Datum 5 februari 2026

Onderwerp Kansen voor een duurzame toekomst voor de Waddenzee

Pagina 3 van 3

samen met u constructief te werken aan het proces van verduurzaming om in gezamenlijkheid te komen tot een rijke Waddenzee waarin duurzaam gebruik mogelijk is.

Met vriendelijke groet,

Natuurmonumenten,

Mede namens Vogelbescherming Nederland, Waddenvereniging, Landschap Noord-Holland, It Fryske Gea, Het Groninger Landschap, Stichting WAD,

A handwritten signature in black ink, consisting of a series of loops and a long horizontal stroke.

Jorien A. Bakker

Bestuurlijk Ambassadeur Groningen, Fryslân en Waddenzee